

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти»

Державна установа «Науково-методичний центр
інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності
вищих навчальних закладів «Агроосвіта»

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції

**Соціально-педагогічні основи розвитку особистості
в сучасних умовах комунікації:
досвід, проблеми, перспективи**

14 листопада 2018 року

м. Київ, 2018

УДК 06.07: 061.213

Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах
комунікації: досвід, проблеми, перспективи»
(14 листопада 2018 року)

Рекомендовано до друку Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 8 від 31.10.2018)

Рецензенти:

Н.М. Дем'яненко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології вищої школи НПУ імені М.П. Драгоманова;

В.Г. Панок – доктор психологічних наук, професор, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України.

Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи / [голова редкол. О.А. Удалова, члени редкол. Ю.В. Ївженко, Л.В. Корецька, І.О. Лепеха]. – Київ, 2018. – 311 с.

У збірнику представлено матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи», де розкрито питання за різними напрямками комунікативної діяльності в процесі навчальної, виховної роботи, міжособистісної та мережевої взаємодії: комунікативна культура педагога; ставлення до інформації як чинника соціальної зрілості особистості; безпечного користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями; віртуального дискурсу в комунікативному просторі студентів; насильства серед молоді; формування особистості як суб'єкта спілкування і носія комунікативної культури; булінг і кібербулінг як проблеми порушення прав людини; розвитку комунікативної особистості в умовах смислової взаємодії; соціально-педагогічна робота щодо подолання негативного впливу Інтернет-мережі на особистість.

Збірник містить наукові статті, методичні рекомендації, аналіз досвіду роботи закладів вищої освіти, сценарії та проекти освітніх програм із вищезазначених питань.

Розрахований на педагогічних працівників, аспірантів та студентів педагогічних закладів вищої освіти.

Автори несуть повну відповідальність за зміст опублікованих матеріалів

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ І. Наукові дослідження, статті	
<i>Дубасенюк О.А.</i> Теоретичні і прикладні аспекти формування ціннісних орієнтацій особистості в системі виховної діяльності педагога	9
<i>Бойко А.М., Дем'яненко Н.М.</i> Тьюторинг в освітньо-науковому просторі вищої школи	25
<i>Єрохіна Н.М.</i> Аксиологічні засади соціального виховання: державні, суспільні, особистісні	34
<i>Соловійова Л.М. Букалова Н.В.</i> Деякі аспекти щодо організації виховної роботи в університеті	42
<i>Ордіна Л.Л.</i> Культурно-національні цінності у виховному просторі закладу вищої освіти	45
<i>Зубчевська С.В.</i> Формування загальнолюдських цінностей як основи загальнокультурної компетентності студента коледжу	47
<i>Осадча А.</i> Формування ціннісних орієнтацій сучасної української молоді	56
<i>Картюк І.В., Ковальчук О.Є.</i> Розвиток комунікативної особистості в умовах смислової взаємодії	59
<i>Спічак О.М.</i> Становлення ціннісних орієнтацій в умовах модернізаційних змін у викладанні української мови і літератури	64
<i>Ногінська А.О., Чебан О.М.</i> Значення комунікативної культури магістрів-аграріїв у процесі соціально-рольової взаємодії	68
<i>Пинда Л.А.</i> Морально-етичні цінності – основа формування особистості студента	72
<i>Петрів Г.В.</i> Методика виховання ціннісного ставлення до земельних ресурсів студентів аграрних коледжів	77
<i>Білик С.В.</i> Жити – значить спілкуватися!	82
<i>Кузьмук О.М.</i> Спілкування як визначальний фактор комунікативної культури особистості	86
<i>Великий В.М., Виногорова Т.І.</i> Запобігання правопорушенням у студентському середовищі	89
<i>Олійник С.М.</i> Особистість як суб'єкт спілкування і носій комунікативної культури	93
<i>Здинюк М.О.</i> Інтернет-спілкування як нова форма міжособистісної комунікації	98
<i>Чайка Л.А.</i> Культура спілкування як комунікативна характеристика особистості	101
<i>Удалова О.Ю.</i> Реалізація тьюторства в процесі професійної підготовки студентів закладів вищої освіти	105
<i>Марченко С.О.</i> Формування фахової компетентності майбутнього аграрія	111

<i>Божко О.П.</i> Запобігання насильству в сім'ї: зарубіжний та вітчизняний досвід	114
<i>Ляшко І.А.</i> Алгоритм протидії насильству серед молоді	118
<i>Зінченко С.В.</i> Фактори ризику насильства у молодіжному середовищі	121
<i>Долінська М.О.</i> Насилля та жорстокість серед молоді	125
<i>Бідун О.В.</i> Подолання залежності від соціальних мереж у підлітків засобами трудотерапії	129
<i>Жельчик Г.М.</i> Комп'ютерний і мобільний світ: «за» і «проти»	133
<i>Євсюков О.Ф.</i> Діяльнісний підхід – ефективний тренд в освітньому процесі	136
<i>Обдула Т.М.</i> Нормативно-правові основи громадянської освіти в Україні	139
<i>Мазуренко В.Д.</i> Розвиток лідерського потенціалу як важлива складова соціального виховання особистості	143
<i>Березинець С.К.</i> Створення умов щодо розвитку творчої особистості як основа самореалізації студента	146
<i>Даль Н.В.</i> Роль викладача у формуванні ключових компетентностей студентів	149
<i>Буянова Г.В.</i> Комунікативна компетентність викладача як необхідна умова впровадження інноваційних освітніх технологій	153
<i>Волкотруб А.О., Мазур А.О.</i> Розвиток комунікативної компетентності у студентів-аграріїв	156
<i>Шевчук Т.О.</i> Комунікативна компетентність як складова професійної діяльності викладача закладу вищої освіти	160
<i>Деркач Т.А., Мельник Ю.М.</i> Подолання комунікативних бар'єрів	164
<i>Кліменко В.І.</i> Культура спілкування в умовах смислової взаємодії	169
<i>П'єнтак Г.І.</i> Роль розвитку студентської креативності у формуванні особистості	174
<i>Медведь Т.М.</i> Особистість як суб'єкт спілкування і носій комунікативної культури	178
<i>Шевчук Н.І.</i> Формування успішної, соціально-активної особистості	181
<i>Удовенко І.О.</i> Дистанційне навчання в умовах розвитку системи освіти	185
<i>Котитко А.Д.</i> Самоорганізація особистості студента: шляхи та форми реалізації	189
Розділ II. Методичні рекомендації, досвід роботи	
<i>Любенко О.І.</i> Організація виховної роботи в Державному вищому навчальному закладі «Херсонський державний аграрний університет»	194
<i>Василішин С.І.</i> Розвиток особистості студента в процесі виховної роботи університету	198

<i>Дем'яненко О.О.</i> Розвиток психолого-педагогічної компетентності науково-педагогічних працівників університету в умовах неформальної освіти	201
<i>Величко С.М.</i> Розвиток комунікативної компетенції в умовах смислової взаємодії	205
<i>Удалова О.А.</i> Профілактична робота щодо запобігання домашньому насильству в процесі освітньої діяльності	208
<i>Мусієнко О.М.</i> Вплив інформаційно-комунікативних технологій на особистість	220
<i>Павлюх М.В.</i> Інтернет-адикція (інтернет-залежність) особистості: практичні поради подолання негативного впливу мережі	225
<i>Фоміченко А.Л.</i> Особистість як суб'єкт спілкування і носій комунікативної культури	229
<i>Руденко А.С.</i> Кібербулінг – убивчі забавки в Інтернеті	232
<i>Савченко Н.С.</i> Профілактика булінгу в закладі освіти	236
<i>Немазенко М.О.</i> Насильство серед молоді, алгоритм протидії	242
<i>Шарата Н., Рурик Г.</i> Психологічна допомога дитині, яка потрапила до ситуації булінгу	247
<i>Різаханова О.Г.</i> Профілактика насильства серед молоді	251
<i>Бабич В.М.</i> Ксенофобії і расизму – ні!	257
<i>Великий В.М., Виноградова Т.І.</i> Вплив викладача вищої школи на розвиток особистості студента	269
<i>Наумова Н.К.</i> Формування культури міжнаціональних відносин	274
<i>Коробова О.Г.</i> Психологічне здоров'я людини як цінність. Проблема інтернет-залежності	278
<i>Бабій І.В., Бовкун Н.М.</i> Інтернет-залежність серед молоді як соціально-педагогічна проблема	283
<i>Костенко С.С.</i> Соціально-педагогічна робота щодо подолання негативного впливу на особистість в інтернет-мережі	287
<i>Брусенко А.С., Проскурніна А.М.</i> Використання соціального театру у виховній роботі зі студентами	292
<i>Мазур Т.Г.</i> Команда як організаційна форма управління серед студентської молоді	295
<i>Бойко О.І.</i> Роль бесіди в розвитку діалогічного мовлення	298
<i>Івженко Ю.В.</i> Тренінг як засіб формування комунікативних здібностей у студентських лідерів	300
<i>Власюк І.І.</i> Формування лідерських якостей студентів шляхом залучення до культурно-масової роботи	303
<i>Каргіна Н.В., Коваленко О.А.</i> Професійна компетентність викладача закладу вищої освіти: сучасні тенденції та виклики	307

ДЕМ'ЯНЕНКО О.О.

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ УНІВЕРСИТЕТУ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні поняття «вища школа» означає вже не лише 4 чи 5 років навчання в університетських стінах. Такий освітній процес пов'язують із поняттям «longlife education» (освіта впродовж життя) або «lifelong learning» (безперервне чи «спонтанне» навчання) [3, с. 255]. Таке розуміння освіти пов'язане з актуальними інформаційними викликами, швидким темпом життя і важливістю постійного особистісно-професійного розвитку як умови якості життя людини.

Чинників, які зумовлюють потребу в неперервній освіті науково-педагогічного працівника, зокрема аграрного закладу освіти, є кілька. Насамперед, це стрімке оновлення знань із сучасної педагогіки та андрагогіки (М. Ноулз, І. Левченко, О. Лазоренко, Л. Мартинець, Л. Сігаєва

та інші [1, 3-5, 7]), набутий світовий досвід і практичні напрацювання у цій сфері (багато цікавого представлено на інформаційному ресурсі «ВИЩЕ: спільнота для навчання і викладання»[2]), а у відповідь їм – застарілі й традиційні погляди на освітній процес у вищій школі як репродуктивно-ціннісний, коли навчання й виховання відбувається без урахування індивідуальних потреб і запитів студента, соціального замовлення й вимог роботодавця.

Слушно зазначають дослідники інноваційних методик викладання про те, що зберігається ще в освіті традиція «орієнтуватися на вхід», на ідеальну модель студента-відмінника, тоді як важливішим є навчитися «орієнтуватися на вихід», тобто – модель затребуваного суб'єкта для виробництва [2]. Усвідомлюємо, таким чином, факт кардинальних філософсько-освітніх змін, які зумовлюють зміни у вищій освіті, пов'язані як з процесом викладання, так і виховання світоглядних цінностей студентів.

Так, суспільні потреби нині зумовлюють актуальність отримання особистістю міждисциплінарної кваліфікації, коли життєві потреби її пов'язані з опануванням кількох суміжних, і навіть зовсім різних, професій. Ці самі тенденції зумовлюють актуальність дуальної освіти, інтенсивної профорієнтаційної роботи, до якої долучаються роботодавці, викладачі й самі студенти.

Інша тенденція в зміні ставлення до вищої освіти та її цілей – у розумінні питань глобалізації. Адже уніфікація освітніх стандартів і програм у країнах світу, міжнародна співпраця ЗВО впливає на вимоги щодо якості забезпечуваної освіти, умов професійного навчання студентів, а також високу конкурентність навчальних закладів.

І нарешті: інтенсивний розвиток медійних та інформаційних технологій докорінно змінює життя молоді людини; і цей процес є настільки стрімким, що кардинально деформує звичний для викладача освітній процес як «лінійний». На зміну йому – упровадженням дистанційного, змішаного навчання («blended learning»), «перевернутого класу» («flipped classroom») як однієї з його сучасних форм виявлення, дуальної освіти тощо. Варто зазначити, що в цьому реформуванні допоки неформальна освіта значно випереджає формальну. Загрозливо, що з роками неформальна освіта має неабиякий попит у молоді внаслідок своєї динамічності, відкритості процесу навчання, комунікативних новацій, інформаційної мобільності й актуальності здобутих знань; тоді як в академічних програмах і планах вищої школи динаміка цих змін є недостатньою.

Зарадити тому можливо, якщо на локальному рівні спонукати науково-педагогічних працівників, які виконують функції викладання й виховання студентської молоді, до самоосвіти й професійного розвитку [6].

Отже, досвід упровадження андрагогічних методів професійного розвитку, які активно використовують в неформальній освіті, є цінним для організації позанавчальної діяльності викладачів аграрного університету й систематизації процесу їхнього професійного самовдосконалення.

Презентуємо досвід такої системної роботи в Білоцерківському національному аграрному університеті, реалізований у 2017-2018 рр.

Обрана форма навчання – це сертифікаційний методико-психологічний семінар з визначеною тематикою і різними формами проведення занять. Такі заняття відвідують викладачі, які працюють наставниками в академічних групах, бажають осучаснити методiku викладання й ознайомитися зі сучасними видами навчальних занять і позанавчальних заходів. Семінар є пролонгованим на рік, заняття є відкритими для всіх бажаючих.

Тематика занять є коригованою; існує практика тісної співпраці з іншими закладами й установами, запрошення на такі заходи інших викладачів-тренерів для розкриття певної проблеми. Аналіз відгуків і моніторинг рефлексій учасників семінару є позитивним, тож спонукає до подальшого розвитку.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН

занять пролонгованого методико-психологічного семінару «Школа професійно-педагогічного зростання»

Навчальні цілі: професійна адаптація викладачів до умов реалізації компетентнісного підходу у системі вищої освіти; методична і психологічна просвіта з питань сучасної теорії та інноваційної андрагогічної практики викладання; мотивування організації творчого освітнього процесу для студентів-потенційних суб'єктів виробництва.

№ з/п	Тема заняття	Форма проведення	Термін виконання	Відповідальні
1.	Організаційне заняття. Роль наставника академічної групи та викладача в адаптації студента-першокурсника до умов навчання у вищій школі. Діагностика моделей спілкування педагога зі студентом і стратегій педагогічного впливу (за методикою І. Юсупова та моделлю М. Курвітс). Ідеї «перевернутого навчання» в сучасній освіті	Лекція-бесіда з використанням прийомів рефлексії	Щомісяця	Провідні спеціалісти навчально-методичного відділу моніторингу якості освіти та виховної роботи; науково-педагогічні працівники кафедр; запрошені викладачі-тренери
2.	Технологія управління конфліктами та конфліктними ситуаціями у студентському колективі	Практичне заняття-моделювання		
3.	Педагогічна компетентність викладача вищої школи, її складові та чинники розвитку	Заняття з елементами навчального тренінгу		

№ з/п	Тема заняття	Форма проведення	Термін виконання	Відповідальні
4.	Андрагогічні методи і техніки активного навчання у вищій школі	Лекція-презентація з використанням прийомів рефлексії		
5.	Лідерський потенціал студентської молоді та напрями його розвитку	Практичне заняття – навчальний тренінг		
6.	«Як в освіті України досягти системних змін?» Ефективне планування діяльності наставника академічної групи (просвітницький, орієнтувальний, спрямувальний аспекти) з поточним її моніторингом	Моделювання у форматі «світове кафе»		
7.	Роль наставника групи у розвитку громадянської компетентності й творчих якостей студента	Панельна експертна дискусія		
8.	Новітні освітні технології у навчально-виховному процесі вищої школи	Практичне заняття-моделювання		
9.	Організаційна культура та умови її забезпечення. Тайм-менеджмент в організації процесу самостійної роботи студентів	Навчальний тренінг		
10.	Педагогічний професіоналізм науково-педагогічного працівника в умовах реформування системи вищої освіти. Підбиття підсумків роботи. Сертифікація учасників	Круглий стіл		

Література

1. Malcolm S. Knowles. *Andragogy: an emerging technology for adult learning* // Reprinted from *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy*, copyright 1970 by Malcolm S. Knowles. Reprinted with the permission of the publisher, Cambridge Book Company. P. 53–70.

2. ВИЩЕ : Спільнота для навчання та викладання : електрон. версія. URL : <http://www.gohigher.org>.

3. Лазоренко О. Філософія освіти дорослих в контексті практичної парадигми життєвого навчання: європейський приклад для України // *Філософія освіти*. 2011. № 1–2 (10). С. 255–265.

4. Левченко І. Освіта дорослих як наукова проблема // *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2015. Вип. 5. С. 45–54.

5. Мартинець Л. А. Освіта дорослих: форми та зміст // Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2015. №6 (37). С. 14–16.

6. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів. Київ : ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.

7. Сігаєва Л. Є. Характеристика структури освіти дорослих в сучасній Україні // Вісник Житомирського державного університету. Вип. 59. Педагогічні науки. С. 38–42.